

תהליכי ההידרדרות ממלחמת תרבות למהפכת-נגד אנטי-ציונית

יוסף גואל

יש להביא להחרפה מכוונת של העימותים

באותו הזמן המשיכה הרבנות הראשית להתחרד, למרות הזדהותם, לכאורה, של שני הרבנים הראשיים הנוכחים עם הציונות הדתית. מגמה זו הוגברה עוד יותר עם בחירת מועצת רבנות חדשה, כמעט על טהרת רבנים חרדיים מומלצי ש"ס. מעניין לציין שבחירה זו נתאפשרה הודות לתמיכת חברי מפלגת העבודה בנוף הבוחר. קביעת הזהות היהודית, במישור האישי והלאומי, נמסרה למעשה לידי רבנות חרדית ומגיירים נוקשים מטעמה, ומשרד פנים בשליטת ש"ס חרדית לא פחות. הסובלים העיקריים ממונופול חרדי זה הם העולים מברה"מ ומאתיופיה. לאחרונה, העדיפה רבנות ראשית זו לסכן ולפורר את זיקת מרבית יהודי הגולה לישראל כדי להבטיח את המשך המונופול האורתודוקסי על תהליכי הגיור והחיתון בארץ. ולכל זה יש להוסיף את הפצת התימה על ידי החרדים ובעלי בריתם המתחרדים בקרב הדתיים הציונים, של אי-יכולה של מדינה יהודית לדור בכפיפה אחת עם הדמוקרטיה.

לאור האינטנסיביות ההולכת וגדלה של העימות עם החרדים נחרדו רבים, בעלי רצון טוב, והתחילו להטיף לדו-שיח בין חלקי האוכלוסיה השונים, במטרה ליצור מינימום של אחדות בעם. לדעתי ניסיונות לקיים דו-שיח אמיתי, במצב הנוכחי, הם חסרי תועלת. במציאות של אגרסיביות ושון אלי קרב במחנה החרדי, ושל בלבול, אפאתיה ופסימיות בקרב חלקים גדולים בציבור הלא-דתי, מלחמת התרבות תוסיף להידרדר עד שיתהוו התנאים הדרושים לשנוי המצב ולאפשרות לדו-שיח אמיתי וכנה. במצב הנוכחי אנו זקוקים לא לדו-שיח מזויף אלא להחרפה מכוונת של העימותים במטרה לעזע את המנהיגות במחנות הנצים ולחזור ליצירת "מודוס ויוונדי" סביר מתוך אינטרס

אשר המונח "מלחמת תרבות" כבר אינו מספק להן הסבר סביר. כאשר אנו בוחנים זירות חדשות אלו אין אנו יכולים להימנע מן המסקנה שמדובר במהפכת-נגד – קונטר-רבולוציה – נגד אשיות המהפכה הציונית של תחילת המאה, שהובילה כעבור יובל שנים להקמת מדינת ישראל המודרנית, הדמוקרטית, והחילונית. בהקשר זה יש לזכור שמטרת המהפכה הציונית לא הצטמצמה בהקמת מדינה יהודית אלא שאפה ליצור "יהודי חדש" כבסיס לבניית חברה יהודית חדשה וכתחליף לחברה הגלותית שנשלטה על ידי ממסד רבני פושט רגל.

בשנים האחרונות הרחיבו הרבנים והפוליטיקאים החרדים – בתמיכת מנהיגים של מפד"ל מתחרדת – את התקפותיהם על בית המשפט הגבוה לצדק, נשיאו הנוכחי השופט העליון אהרן ברק, ונגד עצם הרעיון

של חוקת יסוד, המנסה להגדיר ולשריין זכויות יסוד של הפרט והחברה ברוח העקרונות של המתקונות במדינות תבל. בתקופתו השלישית כשר החינוך והתרבות, התמקד מנהיגה המנוח של המפד"ל המתחרדת והולכת, זבולון המר, בהרחבת מדיניותו מהעדפה תקציבית של זרם החינוך הממלכתי-דתי להשתלטות בוטה על תכני הלימודים בזרם הממלכתי, במטרה להחדיר לתוכם מוטיבים דתיים למכביר.

העימות בין החרדים לרוב הגדול של הישראלים החילונים, המסורתיים, ואפילו חלק משומרי המצוות המתונים התלהט עד כדי כך בשנים האחרונות, שברור כבר מזמן שאנו שקועים עמוק במלחמת תרבות – אותו קולטורקאמפף שממנו הוזהרנו. בשנים האחרונות גדל מספר מקרי האלימות החרדית, כמו במערכה לסגירת רחוב בר אילן בירושלים לתחבורה בשבת ובהתקפות על המתפללים הקונסרבטיביים ברחבת הכותל המערבי. מקרים אלו באו אחרי שנים של אלימות של קבוצות חרדים נגד ארכיאולוגים בחפירות ברחבי הארץ, כשהמשטרה והשלטונות נמנעים בדרך כלל מלהגן על המותקפים. היו גם מקרים רבים בהם הוצתו אטלזים לא כשרים, בעיקר בישובים בעלי ריכוזים של עולים חדשים ממדינות ברית המועצות לשעבר. ולבסוף, הניסיון האלים, שנכשל, של חרדי ש"ס לחדור לשכונה חילונית בפרדס חנה ולהקים בה את מוסדותיהם, נגד רצון התושבים, היוותה חזרה על מספר ניסיונות דומים בישובים אחרים.

מאלימות ברחוב לאלומות ממסדית

גידול זה במספר מקרי האלימות החרדית ובעצמתם התקדם בד בבד עם החדירה החרדית, ללא-תקדים, אל תוך תקציב המדינה, למימון מוסדותיהם הדתיים והחינוכיים ולפרנסת משפחות "הלומדים" שלהם, הנמנעים על פי רוב מעבודה פרודוקטיבית.

בתקופת הממשלה הנוכחית נמסרה גם השליטה על משרד השיכון ותקציביו הענקיים לידי פוליטיקאים חרדים, הנוקטים בריש גלי במדיניות העדפה כלפי צרכי השיכון של צאן מרעיתם על חשבון צרכי אוכלוסיות העולים החדשים מברה"מ לשעבר ומאתיופיה.

בשנתיים האחרונות של ממשלת נתניהו התפשטו חדירות החרדים לזירות חדשות,

דר' יוסף גואל הוא בעל-טור פוליטי וחברתי ב"ג'רוולם פוסט" ומרצה לשעבר במדע המדינה באוניברסיטה העברית.

מה שבפה ומה שבלב

**או למה הם מתכוונים
כשהם אומרים
כולנו יהודים?**

הם מטיפים לאהבת ישראל בתנאי שנהיה כמוהם ו"נחזור בתשובה".

הם מתפללים לרחמי שמיים ובלבם אין רחמים לכל מי ששונה מהם.

הם חרדים לשלמות העם אך גוזרים כרת על מיליוני יהודים שאמונתם שונה משלהם.

הם שבים ומזכירים לנו כי "בגלל שנאת חינוס חרב בית המקדש" ומלבים שנאת חינוס לכל מי שאינו בן דמותם חילונית, רפורמי, קונסרבטיבי, שמאלן, הומניסט, דמוקרט, הומוסקסואל, פמניסט וסתם שוחר שלום.

הם אומרים כי אישה היא "בת מלך" ומצווה לכבדה אך מבזים את קולה וגופה ומקפחים זכויותיה בדין.

הם מתפארים ברשת חינוך ענפה אך מחנכים את ילדיהם לסגירות, אי ידיעה ובורות ביהדות כתרבות.

הם צועקים חמס על שפוגעים ברגשותיהם ומנאצים קודשי אחרים בפה מלוכלך וברגל גסה.

הם תובעים לאפשר לרבנים דריסת רגל בבתי הספר הממלכתיים אך לא יתירו לעולם לחילוני להופיע בפני תלמידיהם.

הם מתפללים כבר אלפיים שנות לגאולה בעזרת השם ולא יסלחו לצינונות החילונית שבמו ידיה גאלה את העם היהודי מגורלו המר.

הם חרדים משום שאבד להם המונופול על "היהדות", ומפחדים משום שישנו מחנה חילוני, רב ועצום, הנוטל חזקה על היהדות ואומר "אני היורש".

י.ח.

הדחוקה ב-1996, יותר מאשר על מפלגתו שלו. גם מנהיג העבודה, אהוד ברק, הספיק להוכיח שבסדר העדיפויות שלו ושל מפלגתו רכישת תמיכת המפלגות החרדיות עולה בחשיבותה על שמירת ערכי ישראל הדמוקרטית והחילונית. בכך הוא ממשיך את דפוסי ההתנהגות וסדר העדיפויות של קודמיו, שמעון פרס ויצחק רבין המנוח. אפילו מפלגות בגודל בינוני כמו "ישראל בעליה" של העולים מבריה"מ ו"הדרך השלישית", הפגינו בשנותיהן הקצרות בזירה הפוליטית נטייה מובהקת לכניעה ללחצים של המפלגות החרדיות.

הצורך בארגון חילוני מאוחד למאבק נגד מהפכת הנגד האנטי-ציונית

בקולטוראמפף החרדי חייבים להלחם בעיקר בזירות החינוך וההסברה; את מהפיכת הנגד חייבים להדביר במישור הפוליטי. למחנה החילוני יש יתרונות מובנים במערכה זו, משום שהרוב הגדול של הישראלים הם או חילונים או מזועזעים מן האפשרות של המשך ההתפשטות של אורח החיים והאנטי-ציונות החרדיים אל תוך חייהם. כמעט כל התקשורת והעולם האקדמי מתנגדים למגמות החרדים וגם המרבית הגדולה של יהדות הגולה מתנגדת להם. מה שדרוש באופן דחוף למחנה החילוני במערכה זו היא התארגנות פוליטית יעילה. ברור כבר עתה שלא נוכל לסמוך על המפלגות הקיימות לספק את המסגרת והמנהיגות כדי למגר את מהפיכת-הנגד החרדית. האלטרנטיבה ההכרחית היא איחודם של הגופים החילוניים הקיימים לארגון אחד חזק ויעיל.

ללא הקמת ארגון מאוחד כזה לא יתאפשר ניהול מערכת יעילה להגברת התודעה העצמית של הציבור הלא-דתי. ארגון זה הוא תנאי לפעילות חילונית נחושה במערכות הפריימריס הקרובות של המפלגות הגדולות והבינוניות, אשר יקבעו את זהות הפעילים הפוליטיים בכנסת ובממשלה לשנים הבאות. הזמן להתארגנות ולליכוד המחנה החילוני הוא עכשיו. גם מבחינה סימבולית אין זמן יותר טוב למאמץ זה מאשר שנת היובל להקמתה של מדינת ישראל הצינונית, הדמוקרטית, והחילונית.

עצמי הדדי שיחליף את ה"סטטוס קוו" בענייני דת, שמת מזמן.

הלקח של כביש בר-אילן

אמונתי שאי אפשר לקיים דיאלוג אמיתי ופורה במצב הקיים ושהחרפת העימות עדיפה על פיוס מדומה, מבוססת, בין היתר, על הניסיון של העימות על רחוב בר-אילן, אשתקד. הנציגים החרדיים בעימות הוא סרבו לכל פשרה תמורת הכניעה הכמעט טוטלית של המחנה החילוני, בטענה שלא תיתכן כל פשרה המנוגדת להלכה. ברם, ההיסטוריה של העימותים מראה שהחרדים מוכנים להתפשר, אפילו כשהפשרה מנוגדת להלכה, בתנאי שהפשרה נכפית עליהם. וזה בדיוק מה שעל הציבור החילוני לעשות: לכפות, לא כניעה טוטלית, אלא דו-קיום סביר שימזער כפייה של אורחות חיים זרים על הזולת. אם יש שמץ של סיכוי לדו-שיח כעת, הוא אפשרי רק עם חלק מהצינונות הדתית, מתוך שאיפה לשיתוף פעולה במלחמה נגד האנטי-ציונות, משמאל, ומהפיכת-הנגד האנטי-ציונית החרדית, מימין. במקום לבזבז את הכוחות על דיאלוג מדומה עדיף להקדישם להתארגנות פוליטית במלחמה במהפכת הנגד החרדית.

העוצמה והחוצפה המאפיינים את מהפיכת הנגד החרדית הן תוצאה של השיתוק שאחז בחוגים החילוניים בפוליטיקה, שבשש מערכות בחירות לכנסת קיבעו איזון כמעט שווה בין מחנות הימין לשמאל. במציאות של מאזן אלקטוראלי מתסכל ומתמשך זה ולאור התמקדותה של המערכת הפוליטית בנושאי הסכסוך הערבי-ישראלי, על שלל השלכותיו, התחרו מפלגות השלטון מימין ומשמאל, מי תוותר יותר לדרישות החרדים, במטבע של ערכים ואינטרסים ציוניים חילוניים, כדי לזכות בתמיכת המפלגות החרדיות בהקמת ממשלות וקואליציות מטעמן. כל הסימנים הנוכחיים מצביעים על כך שמצב זה ילך ויחמיר בעתיד, אם לא יקום כוח פוליטי חילוני שיפעל בנחישות וביעילות להפיכת המגמה ולשינוי כיוון. אין זה סוד שראש הממשלה נתניהו, מבסס את תוכניותיו לקדנציה שנייה בעתיד על כריתת ברית הדוקה עם החרדים, שהביאו לבחירתו